

CHÁ»® â€œKHÃ”NGÂ€• TRONG BÃ€I KINH BÃ•T NHÃƒ

Ã•Ã°ng gÃ°p cá»§a HT ThÃ-ch Thanh Tá» «
08/08/2017

CHỈ
KHÔNG TRONG Â BÀI
KINH Â BÁT
NHÃ

*HT Thích Thanh Tề

Ng°Ýi
tuÂ ch¶p
có,
không thÃ tÙt °ác lý jo. Nh°ng dùÂ ch¶p
cóÂ nhiÂu
nh°Â núi
Tu DiÂ v«n
khôngÂ tai
hjiÂ nh°Â ch¶p
khôngÂ b±ng
hjt c£i. ó làÂ tai
híaÂ IÙn.Â Vi
v-yÂ ng°Ýi
x°a hay nh̄c nhßÂ chúng
taÂ ãng
nênÂ ch¶p
không,
thç mà trongÂ Bát
NhãÂ nói
cái gì cing không hçt. Không m̄t, tai, mii, l°ái, thân,
ý,Â không
s̄c,
thinh, h°ing, vỄ, xúc v.v... Trong kinh nói không mà các
vỄÂ tiẤn
bÑiÂ b£o
ãngÂ ch¶p
không.
V-y hai chỉ không ó khác nhau chx nào? ây là iẤu
tôi muÑn gi£ng trjch cho t†t c£Â T ng
Ni,Â Ph-t
tíÂ n̄m
cho vjing, Ã °Ýng tuÂ chúng
taÂ không
bỄ trß ngj lji còn có thÃ tiçn nhanh hjn.

Â

MuÑn
biçt chỉ Không trong kinhÂ Bát
NhãÂ hay c£Â hÇ
thÑngÂ Bát Nhã,
tr°Úc hçtÂ chúng
taÂ ph£i n̄m th-t
vjngÂ giáo lýÂ nhân
duyên. Ng°Ýi không n̄m vjingÂ giáo
lýÂ nhân duyênÂ thì
không bao giÝ hiẤu °ác chỉ Không trong kinhÂ Bát
Nhã. Chỉ Không cçaÂ Bát
NhãÂ éng vjing

là dĩa trên lý
 nhân duyên, nưã lý
 nhân duyên là chân
 lý thì chỉ Không
 cing s½ là chân lý.

Tr°Ùc
 hçtã chúng ta thíã xem
 xétã các pháp trên thç
 gianã này có pháp nào
 không phĩã nhân
 duyên sanhã hay không?
 Nh°ã chúng ta nhìn
 thÿy ngôi chùa, v-y ngôi chùa tẽ âu mà thành? Ai cing
 biçt Âu do nhân công, thã, thÿy, gçch, cát, á, xi
 m ng v.v...ã hấp
 lĩã thành ngôi chùa.
 Chũ không bao gĩy b×ng d°ng nó tĩ thành, phĩ ç
 nhân, ç duyên hũĩ hấp mũĩ có.ã Nhân
 duyênã thì không phĩ
 mũt thẽ mà rÿt nhiãu thẽ tãã hấp
 lĩ thành sñã v-t.
 Cing v-y, tÿt cÿ muôn sñ muôn v-t trênã thç
 gianã này có cái nào
 v°ất ngoài vòngã nhân
 duyênã âu.

Gÿn
 âyã các nhà khoa híc
 khiã tìm hiãuã jô
 Ph-t, thÿy rõ chç tr°ing các pháp
 doã nhân duyênã sinh
 cçaã jô
 Ph-tã rÿtã phù
 hấpã vũĩ khoa híc.
 Bĩ vì khoa híc làã môn
 hícã phân tích sñ
 v-t, mà phân tích sñ v-t thì không v-t nào tĩ nó có,
 tÿt cÿ Âu do sñã kçt
 hấpã nhiãuã thành
 phÿnã mà có. Nh° v-y
 v-t nào cing khôngã jn
 ùcã mũt nhân mũt
 duyên có thã thành. Mà chúng rÿtã phéc
 tĩp, do nhiãu nhân nhiãu duyên tã
 lĩã.ã Chúng taã mũĩ
 thÿy cái nhìn cçaã éc
 Ph-tã hçn hai ngàn
 n m vã tr°Ùcã rõ
 ràng, t°Ýng t-n nh° thç nào.

Sñ
 v-t không tĩ có, không phĩã ng«u
 nhiãuã có, cing không
 do ai làm ra, chẾ khiã nhân
 duyênã tã hũĩ thì
 sñ v-tã hiçn có,
 thçu duyên thì sñ v-t ly tán.ã Giáo
 lýã Ph-t chẾ rõ
 choã chúng taã không
 cònã mê lĩm,
 ngh) r±ng sñ v-t do ng°Yĩ nào ho-cã ng«u

nhiênÁ nó có. Tề cái
 nhàÁ chúng taÁ nhìn
 tUi cái bàn, cái ghế, v-t nào không phÊi tềÁ nhân
 duyênÁ sinh? Cây
 cNĩÁ tr°Ùc m̄tÁ chúng
 taÁ cing làÁ nhân
 duyênÁ sinh, rÓi
 ế.nÁ con ng°YiÁ có
 phÊi tềÁ nhân
 duyênÁ sinh không? Nếu
 nóiÁ jn giÊnÁ là
 do tinh cha huyế:t m¹ kế:t tả lịiÁ thành
 thânÁ con ng°Yi.
 Ngày nay vUi con m̄t y híc, ng°Yi ta phân tích có bao
 nhiêu t÷ tế bào, phân ra tềng lojì rÓiÁ phNĩ
 hãpÁ l«n nhau. NhÝ
 chúngÁ phNĩ hãpÁ sinh
 hojìt, phát triã:n thì thânÁ chúng
 taÁ còn sNng, nếu
 chúng h° hojì thì thân này tan nát. Nh° v-y tÿt cÊ sñ
 v-t trênÁ thế
 gianÁ không có cái nào
 thoát ngoàiÁ lý nhân
 duyên.

Nh°
 xét cái Ông hÓ, v-t gì là chặ thã cạ nó?Á Chúng
 taÁ không thã nói cây
 kim là chặ thã, sñ là chặ thã. BÙ ph-n nào là chặ
 thã cing không °ác, mà do ặ các bÙ ph-n ráp lị
 thành cái Ông hÓ. Nh° v-y duyên hãp thì nó có, nếu
 các bÙ ph-n phân tán ra thì Ông hÓ cing không.Á Tr°Ùc
 m̄tÁ chúng taÁ thÿy
 có Ông hÓ, nh°ngÁ thñc
 thãÁ cái Ông hÓ
 có hay không? ChẾ là duyên hãp tịm có chUÁ không
 th-t, vì nó không có chặ thã. Bñi
 không có chặ thã nên ặ duyên nó còn, thiếu duyên nó
 mÿt, không có gì cNĩ Ênh hế:t. Nh° v-y làm sao nói
 Ông hÓ là th-t °ác. ãÁ không
 th-tÁ thì cái gì là
 chặ thã cạ nó, ch³ng qua duyên hãp tịm có, duyên hế:t
 hoàn không.

TrongÁ kinh
 A HàmÁ ếc Ph-tÁ có
 đjy, ng°Yi nào thÿy °ácÁ lý
 nhân duyênÁ thì ng°Yi
 ó thÿy °ác pháp. Thÿy °ác pháp téc là thÿy
 jô hay thÿy Ph-t. Qua óÁ chúng
 taÁ thÿy tÿm quan
 trỉng cạÁ lý nhân
 duyênnh° thế nào rÓi. Cing nh° v-y,Á con
 ng°YiÁ doÁ nhân
 duyênÁ sinh nên không
 chặ thã, không cNĩ Ênh. Muôn v-t trênÁ thế
 gianÁ này doÁ nhân
 duyênÁ sinh cing không
 chặ thã, không cNĩ Ênh. Tuy không cNĩ Ênh, không chặ
 thã nh°ng Ông hÓÁ v«n
 có, ặ duyên thì nóÁ hiçn
 tiã:n. Hiãu lý này rÓiÁ chúng
 taÁ mUi b°Ùc qua

b°Ùc thé hai là chĩ Không trong kinhÁ Bát
Nhã.

Chúng
taÁ ãng lĩm chĩ
Không trong kinhÁ Bát
NhãÁ là trÑng rxng,
không có gì hçt. Không là Ñĩ vÙi có. Nh°ng chĩ Không
ây là ngay nçĩ sñ v-tÁ hiÇn
tiAnÁ m̄t thÿy, tay
sÝ mó °ác song chç thÁ nó là không, không cÑ Ęnh.
Nh° v-y dù m̄t thÿy, tay sÝ mó °ác mà nói là
Không, ó là không chç thÁ, không cÑ Ęnh.Á Bát
NhãÁ nói Không vì nó
doÁ nhân duyênÁ sinh
nên không chç thÁ. Cho nên chĩ Không trong kinhÁ Bát
NhãÁ còn gĩ làÁ tánh
Không.Á HÇ
thÑngÁ Bát NhãÁ gĩ
ó làÁ tñ tánh
Không. Téc là không có chç thÁ,
khôngÁ tñ tánhÁ nh°ng
sñ v-tÁ v«n cóÁ gi£
t°Ùng cçạ nó khi ç duyên tả hÙi.

Con
ng°ÝiÁ chúng taÁ cing
doÁ nhân duyênÁ sinh,
không có chç thÁ, cÑ Ęnh. V-y gĩ ta °ác không?
ChÉ là cái ta tçĩm bã, còn mÿt theo duyên, không cóÁ giá
trĒÁ th-t. Thç mà
lâu nayÁ chúng taÁ cé
lĩm nh-n ta là th-t, sñ v-t là th-t. Nhà Ph-t gĩ
lĩm nh-n ó làÁ vô
minh, làÁ si
mê. Ng°Ýi hĩc Ph-t phÿi cóÁ trí
tuÇ sáng suÑt, thÿy úngÁ nh°
th-t. Nhĩng gì Ph-t dçyÁ chúng
taÁ quán sát,
thÿu suÑt mÙi em ra h°Ùng d«n chÉ dçy cho ng°Ýi
khác, chÙ không phÿi hĩc hiÁu sông mà thÿy °ác l½
th-t.

Chúng
taÁ thí nghiÇm lçĩ
thân mình có phÿi là tçĩm bã hay không ? Nçũu thânÁ ch̄c
ch̄nÁ chân th-tÁ thì
không bao giÝ hoçĩ. Vì do duyên hãp nên thiçũu duyên thì
nó sanh ra bÇnh t-t rÓi i çnÁ bçĩ
hoçĩ. ó là l½ th-t, không còn giÁ nghi
ngÝÁ nữa.Á Vì
v-yÁ chĩ Không
ççạÁ Bát NhãÁ là
không cóÁ thĩc thÁ,
chÙ không phÿi không ngçĩ giĩa có và không. Ng°Ýi ta cé
ngá cái bànÁ tr°Ùc
m̄tÁ là có,Á h°
khôngÁ trÑng rxng là
không. ó là cái có không ççạ ng°Ýi Ýi, còn Không
ççạÁ Bát NhãÁ là
khôngÁ tñ tánh,
khôngÁ tñ tánhÁ təc

là khôngÁ thĩc
 thÁ.Á Vi
 v-yÁ éc Ph-tÁ nói
 thân nàyÁ vô ngã.
 ViÁ vô ngãÁ nên
 không chặ thÁ, bĩi không chặ thÁ nênÁ tùy
 duyênÁ mà thành,Á tùy
 duyênÁ mà ho;ì, không
 ph£i lúc nào cing nguyên v'ñ. ó làÁ ý
 ngh)áÁ cả thÁÁ cặÁ ịo
 Ph-t.

Chúng
 taÁ th¶y rõÁ ý
 ngh)áÁ cặ chỉ Không
 rồi thì Ñi v'Ui sñ v-tÁ hiÇn
 tiÁnÁ m'̄t th¶y, tay
 s'Y mó °ác là th-t có hay th-t không?Á Nói
 th-tÁ có hayÁ th-t
 khôngÁ Áu sai c£
 vì nó tịm bã, chÉ có gi£ t'°UngÁ hiÇn
 tiÁn. Nh° v-y ph£i nói sao ? Nói
 cácÁ pháp khôngÁ th-t
 có, doÁ duyên sinh,
 chÉ tịm có nên nhà Ph-t gliÁ nh°
 huyÁn,Á nh°
 hóa. ịn ấy tôi nh'UÁ ThiÁn
 s'°Á TềÁ ịo
 HịnhÁ ß Yi Lý
 cóÁ bài kÇ:

Tác
 hiuÁ tr§n saÁ hiuÁ

Vi
 khôngÁ nh¶t thiçt
 khôngÁ

Hĩu
 khôngÁ nh°Á thçy
 nguyÇtÁ

V-t
 tr°ÚcÁ hiu
 khôngÁ không.

Tịm dỄch:

Có
 thì muôn sñ cóÁ

Không
 thì ¶t c£ khôngÁ

Có
 không tr ng áy n°ÚcÁ

ëng
 m'c cóÁ không không.

Ngài
 TềÁ ịo HịnhÁ diÁn

jtÁ hình
 £nhÁ choÁ chúng
 taÁ th¥y r¥tÁ linh
 Ùng. T¥t c£ sñ v-t n¿u nói có thì
 v-t nào cing có h¿t. Tjì sao? Vì trên gi£ t°Ùng m̄t
 th¥y, tay sY mó °ác. Còn n¿u nói không thì t¥t c£
 Áu không h¿t, vì chúng là duyên hãpÁ không
 th-t.Á Không
 th-tÁ nên nói là
 không. Nh° v-y nói có và không giÑng nh°Á m-t
 tr ngÁ d°Ùi áy
 n°Ùc. êm r±m ta nhìn xuÑng hÓ n°Ùc, th¥yÁ m-t
 tr ngÁ hiÇn d°Ùi
 áy n°Ùc.Á M-t
 tr ngß áy n°Ùc là thñc có hay thñc
 không? N¿u thñc có sao °a tay vÚt lên không °ác.
 N¿uÁ thñc khôngsao
 m̄tÁ chúng taÁ th¥yÁ rõ
 ràng. Nên gíi là có mà chÉ là cái
 bóng, chÛ không phÉi không ngj. Nh°ng là bóng thì
 nóÁ không th-t.

Muôn

sñ v-t ßÁ th¿
 gianÁ này cing nh°
 bóng tr ng áy n°Ùc, nhìn th¥y nh° có nh°ngÁ rÑt
 cuÚcÁ khôngÁ thñc
 thÁ. Cho nên có cingÁ nh°
 không, chÉ vì duyên hãp tjì có. Ng°Ýi
 ta cé ngá r±ng nhñng gì m̄t th¥y tai nghe là thñc có,
 nh°ng không ngÝ chúng là duyên hãp. ã là duyên
 hãp,Á chúng taÁ ãng
 l§m ch¥p nó th-t thì s½ khôngÁ au
 khÕ. ây là chx khó cça ng°Ýi híc
 Ph-t. N¿u th¥y °ác lý này thìÁ chúng
 taÁ s½ th¥yÁ jô
 Ph-tÁ hay áo Á.

Chúng

taÁ tu khó kh n
 vìÁ chúng taÁ th¥y
 cái gì cing th-t nên dẢ nhiẢm, dẢ k't. NhiẢm k't
 thì sñ tu không tì¿n, còn th¥y cácÁ pháp
 khôngÁ th-t thìÁ chúng
 taÁ không có gì Á
 ch¥p, màÁ không
 ch¥pÁ thì °Ýng
 tuÁ h¿t sécdÁ
 dàng. Cho nênÁ si mêÁ là
 Ùng c; chç y¿u °aÁ chúng
 taÁ ¿n chxÁ sai
 l§m. TãÁ sai
 l§mÁ ó khi¿nÁ chúng
 takhông th¥y l'½ th-t, rÓi bÉÁ chìm
 m̄tÁ trongÁ sinh
 tí, ki¿p này ki¿p ní không cùng.Á Tuy
 nhiênÁ nhñng thé ó
 cing là t°Ùng duyên hãpÁ không
 th-t. Nh°ng không khéo tuÁ chúng
 taÁ s½ không ra khĩi
 nó, chx này r¥t là quan trñng.

Tôi nhẽn
 mình nhẽ chỉ không
 trong kinh Bát Nhã tặc
 là tánh không cạ
 các pháp. Thế con
 ng°Yi cho tui muôn
 v-t Âu giê có, không có thĩc
 thã. ã là giê có mà chúng
 ta thỹ th-t thì ó
 là mê lợm,
 giê có mà nói không thì trái
 vUi 1½ th-t. Vì
 v-y không thã kh³ng
 Ęnh là không. Phđi biđt muôn sñ muôn v-t tr°Uc
 m-t chúng ta là t°Ung
 duyên hập giê có.

Kinh Bát
 Nhã có câu: "Quán Tĩ
 Tji BÓ Tát hành thâm
 Bát Nhã Ba La M-t
 a thÝi, ã chi u
 ki n ngi u n giai
 Không, U nhĩt
 thi tã khO ách .
 Ngh)a là, ã BÓ
 Tát Quán Tĩ
 Tji khi thĩc
 hành sâu vào trí
 tuÇ Bát Nhã, Ngài xem thỹ tĩt cŁ sñ
 v-t, tĩt cŁ pháp hay
 nói gĩn là con
 ng°Yi gOm n m
 u©n: s-c, thĩ, t°Bng, hành, théc Âu
 không có thĩc thã,
 không cN Ęnh. Khi thỹ nh° v-y Ngài lián qua hđt
 thđy khO njn.

Ngày
 nay chúng ta tặng
 kinh Bát Nhã tẽ
 lúc mUi vào chùa cho tui n m sáu m°ji tuOĩ, biđt bao
 nhiêu biđn? Tr m ngàn biđn mà khO
 ách v«n là khO
 ách. Bđi vì tặng Bát
 Nhã thì tặng mà
 nhìn thỹ thân n m
 u©n th-t. Nđu thỹ
 thân n m u©n duyên
 hập h° dNi thì
 có ai chĩi thân n m
 u©n này chúng
 ta thỹ sao? Thân n m
 u©n ã không
 th-t thì lYi chĩi
 có th-t âu. Ch³ng qua cing là tjm bã h°
 giđ thoi. Minh h°
 giđ, ng°Yi h°
 giđ, ã lYi
 nói h° giđ,
 có gì mà khO, có gì mà phián. Cho tui tĩt cŁ
 nhĩng thiÇt thoi,
 khO sđ khác, nđu xét kù chúng có th-t không?

CingÁ không th-t.
 Nh° v-y có gì làmÁ chúng
 taÁ khÕ sß âu?
 ChÉÁ c§n dùngÁ trí
 tuÇ Bát NhãÁ soi thÿu
 muôn sñ v-t, soi thÿu ljiÁ b£n
 thânÁ mình Áu là
 duyên hãpÁ h° gi£.
 Thÿy °ãc nh°Á v-y
 thìÁ khÕ áchÁ nào
 cing qua hçt.

Nh°
 v-yÁ chúng taÁ chÉ
 c§n tặng mÙt câu ó cing hçt khÕ rÓi, âuÁ c§n
 ph£iÁ tặng nhiÁu.
 Chç yçu là biçt v-n dãngÁ Ýi
 Ph-t djiyÁ vào viÇc
 tu cça mình.Á LYi
 Ph-t djiyçtÁ chí
 lýÁ nh°ngÁ chúng
 taÁ cé Íc thuÙc
 lòng. Íc lji cho Ph-t nghe ph£i không?Á Chúng
 taÁ Íc kinhÁ úng
 ra là Íc cho mình nhÛ vàÁ thñc
 hànhÁ theoÁ Ýi
 Ph-t djiy. Nh°ng th°ÝngÁ Ph-t
 tíÁ cé ngh) r±ng
 Íc nh° v-y có ph°Ùc. Íc hai l§n ph°Ùc nhiÁu hjn
 mÙt chút. Do không biçtÁ Ýi
 Ph-t djiyÁ ÁÁ éng
 dãngÁ quán
 chiçuÁ ljiÁ b£n
 thânÁ vàÁ míi
 v-tÁ chung quanh,Á thÿu
 triÇt °ãc l½ th-t cça nó nênÁ chúng
 taÁ cé Íc cho Ph-t
 nghe hoài, còn mình thì khôngÁ dñnh
 dãngÁ gì hçt. Ph-t
 nóiÁ chiçu kiçnÁ ngi
 u©nÁ giai khôngÁ ÚÁ nhçt
 thìçtÁ khÕ ách,Á chúng
 taÁ tặng hoài sao
 không qua °ãc khÕ ách? Bßi vì cóÁ chiçu
 kiçnÁ âu!Á Chiçu
 kiçnÁ làÁ soi
 sáng, màÁ chúng
 taÁ không chËuÁ soi
 sángÁ thì làm sao thÿu
 tĩ °ãc. ó làÁ l§m
 l«nÁ cçaÁ chúng
 ta.

éc
 Ph-tÁ djiy thân này
 °ãcÁ kçt
 hãpÁ tẽÁ n m
 u©n:Á s̄c
 u©n:Á thí
 u©n:Á hành
 u©n:Á t°ßng
 u©n:Á théc
 u©n:Á S̄c

uân là té
 iá ết núc
 gió lía hập
 lị. Á Thí
 uân là những cэм
 giác cạ chúng
 ta nh° ang nóng có
 ngín gió thổi qua nghe mát, Á cэм
 giác ỷ gí là
 thí. L°ái chúng
 ta nэм mÚt món n
 nghe ngít, nghe ́ng v.v... Á cэм
 giác ỷ là thí.
 M̄t chúng ta nhìn
 thỷ ng°Yi thỷ v-t, Á nh-n
 ra ́p xư. Thân
 xúc chím sanh thích ho-c chán v.v... ó là cэм
 giác cạ thí. Sáu
 c nÁ tizp xúc sáu
 trşn có cэм
 giác khỒ vui,
 không khỒ không vui.
 ó gí là thí. Á T°şng
 uân là tâm mình
 t°şng t°ãng viCÁ quá
 khé vẾ lai.
 Hành là suy t°, những ý
 niCm nh¹ nhàng t_z
 nhẾ. Có chxA nói
 hành cing là ý
 chí. Á ý
 chí v°in lên hay ý
 chí m_jnh m½. Á Théc
 uân, Á phân
 biCtÁ cái này tNt,
 cái kia xư, cái này ph£i, cái kia quỷ v.v...

Nh°
 v-y thân chúng ta có
 n m phşn. MÚt phşn thuÚc vÁ s̄c chýt, bNn phşn kia
 thuÚc vÁÁ tinh thşn.
 Có chx khác lị chia thân này do bNn thé hập
 lị là s̄c. S̄c
 ó góm bNn thé ết núc gió lía. PhşnÁ tinh
 thşnÁ bNn thé: thí,
 t°şng, hành, théc. Hai thé cỪng lị thành tám thé Áu
 nhau.

Tóm
 lị, thân này tē v-t
 chýt cho ỉnÁ tinh
 thşnÁ Áu do duyên
 hập, không có gì cN Ēnh. X°aÁ ThiÁn
 s°L°ing GiÚi, Á TỒ
 tôngÁ Tào Ung,
 lúc mÚiÁ cjo tóCÁ vào
 chùa, Á íc kinhÁ Bát
 Nhã, Ngài thỷ kinh nói: "Vô nhā,
 nh), tù, thiCt, thân, ý; Á vô
 s̄c, thính, h°ing, vẾ, xúc, pháp",
 Ngài b_ich vÚi thşy:

- Con có m̄t tai mii l°ái thân ý, nh°ng sao

trong kinh nói không có. Ngh)a này th¿ nào?

VỀ

th§y ĩc §u b£o Ngài i tim híc chx khác, vì
 th§yÁ gi£i
 ngh)jaÁ không nÕi.
 Ng°YiÁ híc joÁ th¥y
 kinh nói sao là hay nh° v-y, không th_c m_cÁ tim
 hiãuÁ ngh)a
 lýÁ thìÁ chúng
 taÁ khôngÁ ti¿n
 bUÁ °ác.
 NgàiÁ L°ing GiUíÁ Íc
 kinhÁ không hiãu
 liánÁ sinh nghiÁ nên
 Ngài ph ng tim cho ra. Sau nàyÁ ngU
 joÁ Ngài mUí th¥y
 °ác lýÁ chân
 th-tÁ cça Ph-t d¡y.
 T†t c£Á Ýi Ph-t
 d¡yÁ không có câu
 nào, Ýi nào làÁ vô
 ýÁ vô ngh)a,
 t†t c£ Áu chÉ 1½ th-t choÁ chúng
 ta. Nh°ng vìÁ trình
 UÁ th¥p nênÁ chúng
 taÁ không n_m vïng
 thành ra céÁ mê
 muUíÁ mãi.

Trong

kinhÁ Bát NhãÁ có
 o¡n: "T°Ung không cça cácÁ pháp
 khôngÁ nh¡, không
 s¡ch, không thêm, không bUít v.v..." cho tUí không m_t
 tai mii l°ái thân ý, rÕi không c£ s_c thinh h°ing v£
 xúc pháp v.v... t†t c£ Áu không. Nh° v-yÁ tánh
 KhôngÁ làÁ thĩc
 thÁÁ không cça các
 pháp. TrênÁ ph°ing
 diCnÁ khôngÁ thĩc
 thÁÁ thì không có
 pháp gì có th-t c£, nên nói không t†t c£.Á Ngí
 u©nÁ không,Á th-p
 nh£ xéÁ không,Á th-p
 bát giUíÁ không
 v.v...

TUí

o¡n sau "vôÁ vô
 minhÁ t-n, vôÁ khÕ
 t-p diCt jo,Á vô
 tríÁ diCc vô _c .
 Ngh)a là t†t c£Á pháp
 nh°Á n m u©n,Á m°Yi
 hai xé,Á m°Yi
 tám giUí.Á N m
 u©nÁ là chÉ thân
 này,Á m°Yi hai xéÁ təc
 là sáu c n vàÁ sáu
 tr§n,Á m°Yi
 tám giUíÁ làÁ c n
 tr§nÁ théc cUng l¡j

là m°Yi tám.Á V-y
 thìÁ thân này,Á tâm
 thécÁ này vàÁ trşn
 c£nhÁ này trênÁ tánh
 Không Áu không có, khôngÁ thĩc
 thÁ. VÁÁ thç
 tác ç, nhĩng thè nàyÁ không
 th-tÁ có.

CònÁ nh°
 phápÁ Th-p NhỄ Nhân
 Duyên,Á Té
 çÁ 1½ raÁ nh†t
 ĒnhÁ ph£i có. Vì
 Ph-t nói phápÁ Té
 çÁ làÁ chân
 lý, không thÁ sai chiy, phápÁ nhân
 duyênÁ cingÁ chân
 lý, không thÁ sai chiy °ác. Nh°ng
 tjiÁ sao kinhÁ Bát
 Nhãnói cing không luôn, nh° v-yÁ chúng
 taÁ tu cái gì? iẤm
 này có nhiÁu ng°Yi th̄c m̄c. KhôngÁ khÕ
 t-p diÇt jō,Á không
 vôÁ minh và không
 hçtÁ vô minhÁ v.v...
 thìÁ chúng taÁ tu
 làm sao ây?

TôiÁ th°Yng
 hayÁ nh̄c, pháp cça
 Ph-t dĩy là ph°ing thuÑc trỄ tâm bÇnh cçaÁ chúng
 sanh.Á Chúng
 sanhÁ có bÇnh gì Ph-t
 có thè thuÑc †y. V-y nçu bÇnhÁ không
 th-tÁ thì thuÑc có
 th-t không? ThânÁ ngi
 u©nÁ nàyÁ không
 th-tÁ təc là
 bÇnhÁ không th-t.
 ThuÑc là Ā trỄ bÇnh, bÇnh ãÁ không
 th-tÁ thì thuÑc làm
 gì có th-t.Á Rõ
 ràngÁ pháp cça Ph-t
 dĩy chỄ làÁ ph°ing
 tiÇnÁ trỄ bÇnh
 choÁ chúng sanh.
 NçuÁ chúng sanhÁ hçt
 bÇnh thì thuÑc cing không dùng.Á Chúng
 sanhÁ khôngÁ thĩc
 thÁÁ thì thuÑc cing
 khôngÁ thĩc thÁ.

Ng°Yi
 Ýi th°Yng ngh) IYiÁ phàm
 tácÁ không th-t,
 cònÁ IYi Ph-t
 dĩyÁ làÁ chân
 lý, là th-t. Nh°ngÁ sĩ
 th-tÁ Ph-t chẾÁ tùy
 theoÁ bÇnh cçaÁ chúng
 sanhÁ mà dĩy, giúp
 hiÁ gi£i trỄÁ °ác

c n bÇnh cça mình, chÛÁ ngôn
 ngiÁ ÷y cingÁ không
 th-t. Cho nên nóiÁ kinh
 iẤnÁ nh° ngón tay
 chÉÁ m-t tr ngÁ hay
 chiçc bè °a ng°Yi qua sông v.v... HiẤu nh° v-yÁ chúng
 taÁ mÛi không nghi.
 T÷t c£ phápÁ thç
 gianÁ (tắc
 ç) và phápÁ xu÷t
 thç gianÁ (chân
 ç) Áu không cóÁ thñc
 thÁ, chÉ là gi£ t°Ûng tçm bã, Ñi
 bÇnh cho thuÑc thôi. Th÷y rõ nh° v-y nênÁ không
 ch÷p, s½ i tÛi chx cçu kínhÁ Niçt
 Bàn, không cònÁ mê
 lşmÁ nữa.

Th÷y
 °ác chi Không cçaÁ Bát
 NhãÁ rÓi thìÁ chúng
 taÁ dÁ tu. Bßi
 vìÁ chúng taÁ ang
 m̄c bÇnhÁ ch÷p
 không. Nói t÷t c£Á pháp
 khôngÁ có chç thÁ
 liẤnÁ ch÷p khôngÁ ngç.
 Nçu aiÁ ch÷p
 khôngÁ ngç là lşm,
 bßi sñ v-t ang có gi£ t°ÛngÁ hiÇn
 tiẤnÁ làm sao nói
 không °ác. Cho nênÁ chúng
 taÁ ph£iÁ hiẤu
 rõ, Không là không chç thÁ, không cÑ
 Ënh, chÛ lşm là không ngç. HiẤu nh° v-yÁ chúng
 taÁ s½ không còn ch÷p
 nữa.

T÷t
 c£ sñ v-t çn vÛi ta, taÁ không
 ch÷pÁ thì dÁ tu biçt
 m÷y. Mình có ph£i khÕ sß ã d'p nóng gi-n,
 d'pÁ phiÁn
 nãoÁ không?Á Sß
 d)Á chúng taÁ phiÁn
 não,Á chúng
 taÁ nóng gi-n là
 vìÁ chúng taÁ ch÷p
 nó th-t. Nçu biçt rõ nóÁ không
 th-t, chÉ tçm bã do duyên hãp thì có
 gì mà ch÷p. DoÁ không
 ch÷pÁ nênÁ th£nh
 thçiÁ tñ tçiÁ i
 giãÁ cuÛc
 YiÁ màÁ chúng
 taÁ không dñnh m̄c gì
 c£.

Nh°
 v-yÁ Ph-t ÛÁ chúng
 taÁ hçt khÕ,
 hayÁ chúng taÁ dùngÁ trí

tuÇÁ thÿy muôn sñ
v-t xÿy ÿn vÛi minhÁ không
th-t, liãÁnÁ v°ät
quaÁ các khÕ. NxiÁ khÕ
khôngÁ ai cêu ta °ác
mà do taÁ nh-n raÁ chân
t°ÛngÁ cça nóÁ không
th-tthì có gì làm taÁ phiÁn
hà, khÕ sß nĩa! Thÿy t°Ýng t-nÁ jō
lýÁ thì không còn
chÿp. Nên nhÛ chÿp là gñc tẽÁ si
mê, là nhân cçaÁ au
khÕ. NhÝÁ trí
tuÇÁ sángÁ không
chÿpÁ nênÁ au
khÕÁ cing không còn.
Tâng mÛtÁ bài
kinhÁ Bát NhãÁ màÁ thÿu
triÇtÁ rÕi thìÁ chúng
taÁ tñ tjiÁ i
trongÁ cuÛc Ýi.
ó làÁ iÁu ch_c
ch_nÁ v-y.

Nh°ng
s½ có ng°Ýi nói th_ này, Ph-t d_jy các phápÁ h°
gi£Á t_jm bã
nh°Á kinh Kim CangÁ nói:
"Nhÿt thi_ tÁ hũu
vi pháp, nh°Á mÛng
huyÁnÁ bào £nh".
N_ u míi th_ Áu t_jm bãÁ huyÁn
hóaÁ h_ t thì không
c_ ñn làmÁ gì nĩa.Á CuÛc
ÝiÁ céÁ th_£
trõiÁ thìÁ xã
hÛiÁ s½ ra sao? áy
làÁ nghi v_ñnÁ cça
nhiÁu ng°Ýi hi_ñn nay. Th-t ra ng°ÝiÁ tu
Ph-tph_£i có _Á hai
m-t: MÛt làÁ trí
tuÇÁ t_éc tríÁ Bát
Nhã, hai làÁ tẽ
bi.

Chúng
taÁ quán sátÁ thÿy
rõ tánh các pháp là không, do duyên hãp t_jm có, thÿy
t°Ýng t-n nh° v-y làÁ chúng
taÁ cóÁ trí
tuÇÁ Bát Nhã. Nh°ngÁ gi_£
síÁ c_ñh ta có ng°Ýi
ói khÕ,Á chúng
taÁ cing bã m-c ch_É
ngÓi c°Ýi thôi, không làm gì h_ t, nh° v-yÁ tr_ß
thànhÁ khô khanÁ tiêu
c_ñc. Cho nên ph_£iÁ phát
tâmÁ tẽ bi.
Ph-t d_jy cóÁ trí
tuÇÁ mà không cóÁ tẽ
biÁ làÁ càn
tuÇÁ t_écÁ trí
tuÇÁ khô.Á Vì

v-yÁ trí tuÇÁ phxi
 cóÁ tẽ biÁ thìÁ trí
 tuÇÁ ¥y mÙi t°ji
 nhuşn. CõnÁ tẽ bimà
 thìç uÁ trí tuÇÁ thì
 gí làÁ tẽ biÁ mù,
 nênÁ chúng taÁ tu
 Ph-tÁ phxi có çÁ tẽ
 biÁ vàÁ trí
 tuÇ.

Bßi
 vì cóÁ trí tuÇÁ rÓi
 ch°ng l½Á ngÓi
 không, ai khÕ m-c hí không cşn biçt
 çn ? Nh° v-y làÁ ích
 k=, không cóÁ lái
 íchÁ gì c£. Cho nên
 ng°Ýi tu phxiÁ phát
 tâmÁ tẽ bi,Á chúng
 sinhÁ tuyÁ h°
 gi£Á nh°ng lji không
 biçtÁ h° gi£.Á Vi
 v-yÁ hí khÕ,Á chúng
 taÁ phxi th°ing, phxi
 cêu hí, làm cho hí hçt khÕ. Nh° v-y nhÝÁ trí
 tuÇÁ phá kiçnÁ ch¥pÁ sai
 lşm,Á phá
 nguÁ muÙi t m tñi.
 NhÝÁ lòng tẽÁ bi
 th°ingÁ ng°ÝiÁ mê
 lşm, ta chÉ cho hí th¥y °ãc l½
 th-t, không còn ch¥p, không cònÁ au
 khÕÁ nĩa. ó mÙi
 gí là làm tròn bÕn ph-n ng°Ýi tu.

Vi
 v-yÁ trí tuÇÁ vàÁ tẽ
 biÁ phxi nhËp nhàng
 theo nhau. Ng°ÝiÁ tu
 Ph-tÁ dù b-c th°ãng
 hay b-c hj cing phxiÁ Óng
 thÝiÁ huân
 t-pÁ haiÁ ph°ing
 diÇnÁ ó. Phxi có
 şy çÁ trí
 tuÇÁ tẽc tríÁ Bát
 NhãÁ vàÁ tẽ
 biÁ Á ÙÁ chúng
 sanh. Không vË Ph-t nào chÉ cóÁ trí
 tuÇÁ màÁ thìç u
 tẽ bi. HiÁu nh° v-yÁ chúng
 taÁ mÙi sụn sàng l n
 vàoÁ cuÙc ÝiÁ ÁÁ cêu
 khÕ, ÁÁ ánh
 thécÁ nhing ng°ÝiÁ mê
 muÙi. Không nên nói thân gi£, c£nh gi£,
 khÕ cingÁ không th-t,
 có gì âu lo.Á Thiên
 hjÁ ói cing là
 chuyÇn gi£ thôi, có chi phxi b-n lòng rÓi ngÓi ó
 không làm gì hçt.

Nên

trong kinh Ph-t dÿy ph°Ùc và huÇ, c£ hai ph£i song hành
nh° nhau, giÑng con chim có hai cánh. Chim muÑn bay °ãc
ph£i ç òi cánh, n¿u chích i mùt cánh thì chim bay
không °ãc. Ng°Yi tu cing v-y, ph£i cóÁ trí
tuÇÁ Á thÿy t°Ýng
t-n l½ th-t cçaÁ cuÙc
YiÁ và cóÁ lòng
têÁ bi Á san
sÙt,Á chia x»Á nhĩng
nxi khÕ cçaÁ chúng
sanh. ó mÙi là ng°YiÁ tu
Ph-tÁ chân chính.

Mong

t†t c£ quý v£ nghe suy ng«m vàÁ éng
dângÁ giáo
phápÁ Ph-t
dÿy vàoÁ Ýi
sÑngÁ tu
t-pÁ cça
mình. N¿uÁ éng
dângÁ °ãc
s½ thÿyÁ giá
tr£Á cao
siêu cçaÁ Ph-t
pháp,
b±ng ng°ãc lÿi chÉ hiẤu suông, khôngÁ thĩc
hànhÁ gì
c£ thì không bao giÝ thÿy °ãc sñÁ mşu
nhiÇmÁ cçaÁ jo
Ph-t.
Và nh° v-yÁ chúng
taÁ không
xéng áng gíi làÁ Ç
tíÁ cçaÁ éc
Ph-t.
T†t c£ hãy ghi nhÛ vàÁ cÑ
g¬ngÁ nx
lĩcÁ thĩc
hànhÁ Á
có niÁm vuiÁ chân
th-tÁ ngay
trong hiÇn Ýi.